

Avenyn genom öronen

En ljudorienterad studie av genus och andra
maktordningar på Göteborgs paradgata

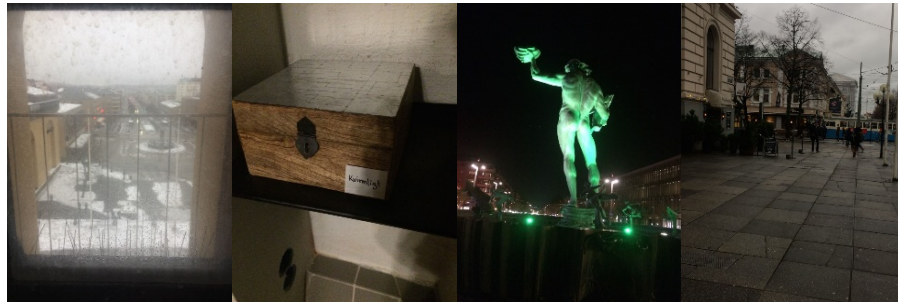

Foto: Cecilia Gatenheim

Göteborgs Universitet

Institutionen för kulturvetenskaper

Genusvetenskap

Uppsats 15 hp, fördjupningskursen

HT 2017

Författare: Cecilia Gatenheim

Handledare: Juan Velasquez

Examinator: Jeanette Sundhall

Abstract

In this essay, the exploration of sound has been given a central position in participant observation. The issue is to investigate how power relations, normativity, marginalization and the making of space are performed on Avenyn and Götaplatsen in the urban center of Gothenburg. Performativity and the making of differences according to functionality, species, class, age, race, gender and sexuality are explored. The soundscape of the area was found to be generally loud and messy, which makes it hostile to individuals with tinnitus or other sensitivity to sound. Differences in the softness of soundscapes at restaurants were found to stand in relation to prices and exclusivity, which creates class differences according to sound exposure. The sound space of most shops and restaurants was taken up by white, middle-aged, middle-class humans, while some groups outside this norm were heard to instead take up sound space on other local spots in the street. Except for birds, no non-human animals took place in the sound room during the observation, as most of the present ones were dead - prepared for human consumption. Soundscapes by night and day were found to be different. Aggressive expressions of masculinity and homophobia were more frequently heard by night, especially during weekends.

Nyckelord/Keywords: ljud, genus, ålder, funktionalitet, sexualitet, heteronormativitet, vithet, antropocentrism, speciesism, kapitalism, gentrifiering, Göteborg, Götaplatsen, Avenyn, deltagande observation, intraaktion, konst, HSP, sound, urban space, gender, age, functionality, sexuality, heteronormativity, whiteness, anthropocentrism, capitalism, gentrification, Gothenburg, participant observation, intraaction, art

Innehållsförteckning

Abstract, nyckelord.....	s.2
Inledning.....	s.4
Syfte.....	s.5
Frågeställningar.....	s.5
Forskningsfältöversikt.....	s.5
Teoretiska perspektiv.....	s.7
<i>Situerad kunskap och partiellt perspektiv.....</i>	s.7
<i>Intraaktion.....</i>	s.8
<i>Teorier för ljud och skillnadsskapande.....</i>	s.8
Metod och material.....	s.9
<i>Etiska aspekter.....</i>	s.10
<i>Mer om språket.....</i>	s.10
Avgränsningar.....	s.11
Min situering och studiens förutsättningar.....	s.11
Hur låter det på Avenyn?.....	s.13
Ljud, teknik och funktionalitet.....	s.13
Det antropocentriska rummet – hur låter döden?.....	s.14
Hur låter gentrifiering?.....	s.16
Hur låter ålder?.....	s.20
Hur låter femininitet?.....	s.21
Att göra vithet och smalhet – och om ett annorlunda rum.....	s.24
Hur låter natten?.....	s.27
Hur låter maskulinitet?.....	s.28
Hur låter heteronormen?.....	s.30
Avslutande diskussion.....	s.32
Angående vad jag kom fram till.....	s.33
Ännu utforskade perspektiv.....	s.34
Oväntad kunskap.....	s.35
Litteraturlista.....	s.36
Internetkällor.....	s.38

Inledning

Avenyn, eller Kungsportsavenyen som den egentligen heter, är Göteborgs paradgata – en stark symbol för staden, marknadsförd som Göteborgs stolthet. Under senare år har dessutom ett upprustningsprojekt pågått på uppdrag av Göteborgs stad för att Avenyn ska ”återta sin plats i staden som den paradgata den en gång har varit, stilig och praktfull” (Göteborgs Stad, hämtat 8.11.2017), vilket kan ses som en form av gentrifiering av innerstaden.

För mig som högkänslig göteborgare tilldelad feminint genus, med våldtäktsstatistiken i bakhuvudet och utan ekonomi eller begär som manar till en konsumtionsdriven livsstil på Avenyn, har denna paradgata alltid inneburit andra saker än en stolt symbol och gemenskap med resten av Göteborgs befolkning. På dagarna en hektisk och sinnesinvaderande miljö, på helgkvällar ett skrämmande rum fyllt av sexistiska skällsord och hotfullt gapande, på vardagkvällar ett kusligt gatulandskap som under de senare åren kantats av höga glasfönster och gyllene handtag - nästintill psykologiskt omöjliga att ta sig in genom, åtminstone utifrån min idévärlds koppling till dyrt och finrum, uppförandekoder och exklusivitet.

Redan innan det här uppsatsskrivandet tog sin början, fanns det dock vissa tider på dagen, då jag kände att en promenad på Avenyn kunde vara riktigt trevlig. Det fanns också vissa rum som Jonsborgs grill, Konsthallen och Bio Roy som jag gjort till mina och kände mig hemmastadd i. Efter att mitt fältarbete på Avenyn är klart har jag nu krossat några psykologiska barriärer och utökat min samling till att innefatta ett par platser till.

Förklaringen till ovanstående kan sökas i min tillgång till, respektive avsaknad av olika sorters kapital relaterat till Avenyns olika delar (Bourdieu 1986), eller i min orientering och de performativa handlingar genom vilka historiska och personliga processer gjort specifika rum till mina respektive andras (Ahmed 2006). Det kan sökas i normer, makt och patriarkala strukturer. I mig, i Göteborg, i asfalten, i annat.

I vilket fall som helst har en utgångspunkt för mitt forskningsuppslag varit, att om Avenyn till så stora delar får mig att uppleva obehag och exkludering, så är jag antagligen inte ensam eller värst utsatt för det. Jag intresserar mig för maktstrukturerna i detta rum, som genom sin representationssymbolik blir ett av Göteborgs mest normativa.

Kanske var det de sexistiska skällsorden, eller var det spårvagnarna, som fick mig att vilja börja mitt sökande i ljudlandskapet. Det är i alla fall där jag tagit min utgångspunkt. Ljud är en aspekt av dagligt liv som på olika sätt skapar mycket skillnad för mig. Som genusvetare

ser jag det som relevant att prova hur en ljudaspekt av stadsrummet kan bidra till förståelse av genus och andra maktordningar.

Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att utforska utrymme och undanträngdhet, makt och normer på Avenyn och Götaplatsen, med utgångspunkt i ljudrummet.

Frågeställningar

Hur låter det på Avenyn och Götaplatsen?

Vad och vem låter? Vad och vem hörs *inte*?

Hur kan vi genom ljuden på Avenyn och Götaplatsen skapa förståelse av genus och andra maktordningar? Vad säger dessa ljud om platstagande, normer och marginalisering?

Forskningsfältöversikt

Rowland Atkinson (2007) beskriver ljud som en ofta ignorerad aspekt i studier av det urbana rummet. Han menar att ljud skapar sociala skillnader genom att det påverkar olika personer/grupper olika. Han tar upp negativa hälsoeffekter som kan orsakas av ljud, t.ex. stress och tinnitus (s.1906). Han tar också upp ljud som medel för kontroll, disciplinering och maktutövande, t.ex. som opium för arbetare (s. 1911) eller för inkludering respektive exkludering vissa grupper (s.1913).

Under senare år har det dock skett något inom urbana studier som kallas "the sonic turn" (Daffner 2015 m.fl.), en växande trend att studera ljud i olika utrymmen. Detta erbjuder en del intressanta studier och experimentella ingångar, mer än vad som går att överblicka inom ramen för mitt uppsatsarbete och den här forskningsfältöversikten. Tidskriften *Emotion, Space and Society* gav 2016 ut ett helt nummer med ljudtema (Askin m.fl. 2016).

Ljudforskning beskrivs i inledningen som ett växande fält inom de sociala och humanistiska vetenskaperna (Doughty m.fl. 2016, s.39).

Karla Berrens (2016) situerar sig i gränslandet mellan känslorforskning och ljudstudier. Hon skriver om hur vi kan skapa ny agens och nya betydelser av vår upplevelse i stadsrummet genom aktivt lyssnande. Genom promenadintervjuer i Londons East End, har hennes informanter genom aktivt lyssnande fått berätta om känslor och minnen relaterade till olika geografiska platser. På så sätt skapades nya perspektiv och berättelser, nya kopplingar mellan ljudgeografi, känslor, gentrifiering och levd erfarenhet.

Michael Gallagher (2016) beskriver ljud som affekt, som något fysiskt som påverkar och rör våra kroppar, ibland utan att vi är medvetna om de bakomliggande orsakerna. Gallagher menar att ljud utifrån dessa premisser kan betraktas som en form av makt. Hans resonemang tar utgångspunkt i en egen upplevelse, där ett ljud han inte var medveten om att han hörde gav honom en känsla som genererade en handling.

I "Soundscaping Berlin" (2015) använder sig Carola Daffner av filmanalys. Med generationsfilmen *Status Yo* som underlag undersöker hon relationer mellan stadsljud, genus, nationalitet och etnicitet. Daffner beskriver hur ljud kan utsätta en för känslomässig påverkan, men också om hur vi med ljudets hjälp kan skapa agens och samhörighet, i det här fallet genom musik.

Om ljud och genus i Göteborg hittar jag en enkätstudie som undersöker hur naturliga ljud som fågelkvitter och rasslet av löv upplevs och tolkas av människor i stan. Kvinnor och äldre sa sig uppleva större lugn av sådana ljud än män, medelålders och yngre. Naturliga ljud visade sig också uppskattas mer om de upplevdes i en mer naturdominerad miljö (Hedblom m.fl. 2017).

Olle Stenbäck (2016) har gjort en etnografisk studie inom Vallgraven i Göteborg (ett centralt område i geografisk anknytning till Avenyn), som huvudsakligen baserar sig på intervjuer med människor om hur de upplever och hanterar mötet med (eller exponeringen för) butiksmusik, vilken enligt författaren tar upp alltmer plats i ljudrummet. Särskilt intressant för mig är att han tar upp begreppet HSP (highly sensitive person)¹, en funktionsvariabel jag själv identifierar mig med (vilket jag också inser har varit en av drivkrafterna till min studie). Kontexten i Stenbäck's studie är en rapport från Hörselskadades Riksförbund om människors

---

¹ Begreppet springer ur psykologin och har myntats av Elaine Aron som forskat på känslighet sedan 1991 (Aron 2018). HSP är benämning på en personlighetstyp som är högkänslig för sinnesintryck, vilket kan göra att omgivningen blir utmattande och/eller plågsam när den innehåller för stora mängder, för intensiva eller ej önskvärda sådana. Höga ljudvolym, röra, dålig stämning och starka dofter är exempel på sådant som kan vara extra utmanande och tröttsamt för den som är HSP.

upplevelse av offentliga ljudmiljöer, samt en kampanj som HRF driver för "allas rätt till tystnad" i stadsrummen utifrån skilda funktionsvariationer - ett krav i konflikt med företagsekonomiska intressen (s.108 - 111). Liksom HRF finner jag HSP-begreppet användbart för att belysa en aspekt av skillnad som påverkar våra möjligheter och begränsningar i förhållande till samhället och olika rum.

Ovanstående exempel är ett antal olika varianter av ljudforskning som på olika sätt har beröringspunkter med mitt projekt, vilket trots allt skiljer sig betydligt från det mesta ovan. De här exemplen och liknande är det närmaste jag lyckats komma.

Jag knyter an till Stenbäcks ljudstudier i Göteborgs innerstad genom att förflytta mig ett stenkast från hans geografiska forskningsområde och lyssna vidare, men för min del med huvudfokus på hur vi kan förstå genus och andra maktordningar genom ljudmediet. Detta perspektiv delar jag med Daffner, men geografisk plats och metod skiljer sig åt.

Det jag vill göra skiljer sig också uppenbart från enkätstudien av Hedblom m.fl. även om staden är densamma och en genusaspekt finns med i båda fallen.

Jag intresserar mig liksom Atkinson och Gallagher för ljudets maktaspekter och påverkan. Jag vill utforska dessa på plats, etnografiskt i min egen stad.

Berrens studie bland andra har inspirerat mig till att använda promenader som del av min forskningsmetod. Till skillnad från Berrens har jag dock promenerat ensam, och använt mig av mina egna upplevelser och min perception.

Teoretiska perspektiv

Jag använder mig av skiftande teoretiska verktyg, beroende på vad jag finner relevant i kontexten. Detta kan ses som ett queert teoretiskt förhållningssätt - eller bara pragmatiskt. Jag vill dock redogöra för några av de viktigaste teoretiska perspektiv som jag har med mig uppsatsen igenom.

Situerad kunskap och partiellt perspektiv

En grundläggande utgångspunkt för mig är Donna Haraways (1988) tankar om att syn (och inte minst hörsel i det här fallet) och därmed vetenskap, utgår från specifika kroppsliga

situeringar. Haraways objektivitet härrör inte från ett gudalikt (läs maskulint) allseende öga med förmåga att presentera en allmängiltig, abstraherbar och neutral sanning. En sådan sanning är enligt henne en patriarkal illusion genom vilken subjektiva perspektiv och intressen mörkas. Objektivitet för Haraway springer istället ur lokaliserade motsägelsefulla, föränderliga och tolkande subjekt som reflekterar över sin forskning, tar ansvar för den kunskap de producerar och tillsammans väver en väv av partiella perspektiv som kan hjälpa oss att se världen bättre. Med den här uppsatsen vill jag bidra med ett sådant.

Intraaktion

Karen Barad (2003) menar med detta begrepp att fenomen uppstår genom att agenter (diskurser, kroppar och alla andra inblandade parter) ständigt och upprepat samkonstituerar sig själva och varandra. Alla agenter har ansvar och är aktiva i intraaktionen, vars utkomst är varken deterministisk eller slumpmässig. Det är i intraaktionen som åtskillnader görs, som individer blir till i varje nytt ögonblick o.s.v. För Barad är det detta performativitet handlar om.

Jag finner detta posthumanistiska perspektiv användbart för att förstå hur rum och ljudrum blir till, och tar med mig det på min forskningsresa - ibland för att använda mer aktivt, ibland som en bakgrundsföreställning om hur saker och ting sker.

Teorier för ljud och skillnadsskapande

Det jag genomgående sysslar med i den här uppsatsen är att undersöka hur ljud skapar skillnad, eller hur vi med ljudets hjälp kan tolka hur skillnad skapas - hur klass, art, genus, ras, ålder, sexualitet och funktionalitet skapas, görs, uttrycks genom ljudet. Jag har valt en disposition som belyser maktordningarna var för sig, men jag behandlar dem också ibland tillsammans för att belysa komplexiteter och intersektionella perspektiv. Utöver de posthumanistiska perspektiv som nämns under ovanstående rubriker, använder jag mig av lämplig teoribildning för respektive maktordning i sammanhanget.

Metod och material

Jag har använt mig av deltagande observation - en kvalitativ forskningsmetod där forskaren samlar data genom att befinna sig på plats och delta i den kulturella och sociala kontext som studeras.

Under en intensiv vecka i slutet av november samt ett antal dagars förstudier vid spridda tillfällen, har jag befunnit mig på Avenyn. Jag har upprepade gånger promenerat gata upp och gata ner. Jag har också varit stilla på olika platser - längre och kortare stunder. Jag har lyssnat, antecknat och spelat in ljud.

Därefter har jag gått igenom mina anteckningar från fältarbetet och lyssnat igenom ljudfilerna. Detta i kombination med minnen av vad jag upplevt, har utgjort materialet för min analys. Varje steg i processen har bildat ett nytt lager genom vilket uppsatsens material transformerats.

Vad gäller ljudfilerna, så har jag på grund av deras omfattning kontra mina tidsramar inte haft möjlighet att göra någon ”djuplyssning” av detta material. Det kan vara därför – eller inte, som jag vid genomlyssnandet inte upplevde att de tillförde något väsensskilt från det jag redan fått ner i mina anteckningar. Däremot har de fungerat som komplement, särskilt i de situationer då jag inte haft möjlighet att anteckna, samt som arkiv och referens till sådant jag redan skrivit ner på plats.

Mina inspelningar, som varit igång under större delen av fältarbetet, sträcker sig över närmare 60 timmar. Utöver det har jag varit på Avenyn och rekat och lyssnat ytterligare ett antal timmar. Jag har bedrivit mina studier både på gatan och i de flesta av de olika rum jag kunnat ta mig in i. Jag har genom successiv och reflexiv planering försökt täcka så många olika variationer som möjligt vad gäller tid-rumsaspekter. Fältarbetet inkluderar alla veckodagar. Morgnar, förmiddagar, eftermiddagar och kvällar har täckts i liknande utsträckning sinsemellan under arbetsveckan. Under helgen har jag varit i fält under fredag eftermiddag, fredag kväll/natt, lördag eftermiddag samt söndag morgon och kväll.

Jag har övervägt att ta med en bilaga för de specifika tiderna i veckan jag varit ute, men till sist valt bort det. Med tanke på analysens karaktär tror jag inte att det skulle tillföra mycket mer än den tidsgeografiska översikt jag redogör för ovan. Dessutom är det inte helt tydligt för mig var gränser mellan förstudier, fältarbete, transportsträckor och kaffepauser har gått.

Etiska aspekter

Jag har haft en del etiska betänkligheter kring min metod. Detta gäller särskilt fältarbetet inklusive ljudinspelningarna, eftersom jag inte berättat för någon närvarande person vad jag sysslat med - än mindre frågat dem om lov. Jag vill dock betona att mitt fokus varit att fånga upp ljud, inte att avlyssna enskilda individer. Jag kommer inte att dela med mig till någon av ljudfiler som fångat upp samtal eller enskilda personers röster. Allt sådant är arbetsmaterial som redan fyllt sin funktion för att sedan förstöras.

Då jag i texten skrivit ut fraser som sagts hoppas jag att de ska läsas som just fraser - och som ord, ljud och material. Det är ljudet och vad det vittnar om som är det viktiga för mig, inte avsändaren som individ. Jag har försökt vara noggranna med att se efter att ingen som kommit i vägen för mitt lyssnande går att spåra i min text.

Jag har i vissa fall skrivit ut namn på platser, i vissa fall inte. Detta är val som beror på estetik och relevans för det jag vill säga i förhållande till behovet av att förstärka anonymitet.

För att kunna betrakta hur genus görs och hur skillnad skapas, har jag läst in genus på andras kroppar. Jag har inget sanningsanspråk på någon annans genusidentitet och vill inte pracka på någon en sådan, men kanske är det ändå det som blir resultatet när jag använder benämningar som "män" och "tonårstjejer" om personer.

Jag ser män och tonårstjejer som fenomen snarare än identiteter, och tanken är att de i min text ska figurera som just sådana. I texten är ju alla också anonyma, förhoppningsvis även för sig själva. Detta är ändå något jag funderat mycket kring, också eftersom ett könande språk kan ses som performativt för upprätthållandet av genusordningen.

Mer om språket

Denna uppsats inkluderar vissa ord som inte är av traditionell akademisk karaktär. Jag har medvetet valt att ha med dessa ord, då det är just de som bäst uttrycker det jag vill säga. Jag tar mig som genusvetare rätt till detta, då detta är en vetenskap vars syfte är att ifrågasätta den patriarkala ordningen och skapa förändring. Om (det akademiska) språket är en del av denna ordning, så varför vänta med att förstöra det?

I citat från fältdagboken har jag låtit behålla det språk jag använt vid det tillfälle då jag spontant skrivit i den för att fånga upp en situation - detta för att komma så nära mina

upplevelser vid dessa tillfällen som möjligt, då de utgör en viktig del av materialet för min analys.

Avgränsningar

Den geografiska avgränsningen är Avenyn och Götaplatsen, från Stora Teatern till Stadsmuseet. Inne och ute. Inga sidogator. Jag har inte varit på insidan av fordon som åker på Avenyn. Jag har inte varit på Stadsteatern eller några längre stunder på biograferna (utom under förstudierna då jag så en film på Bio Roy), inte på alla restauranger eller i alla affärer och inte i rum som är stängda för allmänheten. Jag har inte gjort några observationer mellan 02:00 och 07:00.

Det är uppenbart omöjligt att få med alla rum på alla tider i alla olika situationer, eller att skapa perfekt "rättvisa" avseende vilket material som kommer med eller hur mycket vikt som läggs vid vad. Det hör heller inte till mitt syfte att ge en objektiv bild av Avenyn. Det här är en kvalitativ studie, där jag vill lyfta fram vissa aspekter av stadsrummet som förhoppningsvis kan vara intressanta som del i ett större perspektiv.

Jag har valt ljudrummet som fokus för min undersökning. Jag har dock inte förhållit mig till det som en rigid avgränsning. Jag betraktar ljud som ett fenomen i sig, men har också använt ljudrummet som ett lod och en utgångspunkt från vilken jag kan sträcka mig ut och analysera det som relaterar därtill.

Det finns massvis av möjliga perspektiv inom ramen för mina frågeställningar som inte tagits upp. Jag har varit tvungen att göra ett urval och lämnar resten till mitt framtidsjag eller någon annan, som möjligheter till vidare forskning.

Min situering och studiens förutsättningar

Den här studien är gjord av mig och utgår från min kropp, mina sinnen och upplevelser; min position och situering på Avenyn. Jag har inte vägt, mätt och räknat något. Med undantag från att vissa ljudfiler finns sparade, skulle mina betraktelser inte på något sätt gå att kontrollera (vad det nu ens skulle betyda). Jag har under arbetets gång fört en pågående

reflektion över mitt material och hur jag själv relaterar till det och hoppas att genom denna process kunna bidra med en redogörelse av mitt partiella perspektiv (Haraway 1988).

Vad gäller mina val av rum, hur länge jag stannat där, på vilket sätt jag lyssnat, vad jag tagit med mig samt vad jag lagt vikt vid under fältarbetet och analysen har det styrts av möjligheterna som situationerna och rummen har gett; av mina tillgångar och begränsningar, mina begär och intressen, min personlighet och säkerligen också av krafter i, utanför mig och däremellan som jag inte är medveten om. Jag har dock strävat efter att utmana både min och Avenyns *comfort zone* genom att aktivt välja att äntra även de platser där jag känner mig som mest obekväma, och som kanske inte heller känner sig helt bekväma med att ha mig där.

Trots obekväma känslor upplever jag att jag lyckades passera rätt så bra på de flesta ställen. Jag blev inte utslängd någonstans ifrån och kände mig mindre ifrågasatt än jag förväntat mig. Min kropp, min frisyra och klädsel vid tillfällena och mina ansträngningar till uppförande var kanske för det mesta tillräckligt normativa för att inte väcka negativ uppmärksamhet, oavsett hur jag kände mig på insidan. Detta i kombination med förmågan att betala åtminstone för vissa saker, gjorde att jag på ett eller annat sätt kunde uppehålla mig i många olika rum. Andra rum eller delar av /tids/rum förblev dock utforskade p.g.a. sådant som klädkoder och alltför höga kostnader i valutorna skam och pengar för att få tillträde.

Jag reflekterar här över att jag valde anpassning som strategi och att det var vissa privilegier som möjliggjorde det valet. Hade jag haft en annan kropp eller valt att klä mig och bete mig på ett mindre anpassat sätt, hade jag förmodligen fått fram annan information. Fördelen med anpassning var att jag relativt ostört kunde studera rummen inifrån. Men var det verkligen det som drev mig? Eller var det en typ av disciplinering som skedde med mig? Var det de redan upptrampade stigarna i rummen (Ahmed 2006) som viskade högre vad jag borde göra än vad jag själv kunde tänka?

Vad gäller de konstnärliga institutionerna drogs jag till dem som en magnet, vilket jag arbetade både med och emot. Kanske berodde attraktionen på tystnaden och den relativa friheten från konsumtionstvång, men också på att jag med min bakgrund i konstnärliga praktiker har förmåga att orientera mig och känna mig bekväm i dessa miljöer.

Trots min låga profil och att jag sällan valde att interagera mer än nödvändigt, vill jag här också passa på att konstatera att min närvaro - som alltid vid deltagande observation, skapat skillnad i görandet av de rum jag undersökt, jämfört med om jag inte varit där.

Hur låter det på Avenyn?

Detta kapitel utgör analysen och är uppdelat i delkapitel där jag försöker svara på mina frågeställningar genom att koppla mina iakttagelser till olika maktordningar.

Ljud, teknik och funktionalitet

De allra mest frekventa ljuden i Avenyns breda gaturum kom från trafiken. Oavsett vilken tid på dygnet det var, så gnisslade spårvagnarna, bussar pyste, bilar susade förbi. Andra höga ljud kom vissa tider från maskiner som var i arbete på gatan. Knastret från övergångsställets signalsystem, människors prat och skratt samt skvalande hissmusik från McDonald's och 7/11 var andra frekventa ljud, men med lägre volym.

Under stora delar av dygnet var Avenyns gaturum mycket högljutt – inte så vänligt för en ljudkänslig person, t.ex. någon med tinnitus (jfr Stenbäck 2016). Läger vi till alla doftintryck, synintryck, röra och kroppar som på ena eller andra sättet vill en något när en går förbi, kan vi konstatera att en HSP-person med allra största sannolikhet får problem.

För min del hjälpte mig min orientering mot de konstnärliga institutionerna att få tillgång till ett lugnare ljudrum. Det är svårt att säga vad som är hönan och ägget här. Är det HSP-aspekten som gjort att jag tvingats lära mig att fly oljud och orientera mig dit? Eller kommer min konstnärliga bakgrund före i förklaringen till varför jag hittar space där? I så fall kan den i sammanhanget *Avenyn-Götaplatsen* ses som ett privilegium för mig relativt andra HSP-personer. Å andra sidan är jag övertygad om att HSP-aspekten är en anledning till att jag från början sökt mig till konsten.

När jag väl utmanade den psykosociala barriären som gjorde att jag kände mig obehörig till hotell och restauranger dagtid och vardagkvällar, gick det även att hitta väldigt lugna och tysta utrymmen där. Bara jag köpte något att dricka så gick det bra att få vara i fred under längre tid.

Min poäng är att HSP-aspekten kan ses ur ett intersektionellt perspektiv – en HSP-person med större ekonomiska, kulturella, sociala eller andra kapital kan ha större möjlighet att bygga bort situationer ur livet som innebär stress och överväldigande sinnesintryck än en HSP-person med mindre kapital. De situationer jag nämner ovan är småskaliga i jämförelse

med t.ex. boende- och arbetssituationer, där framför allt ekonomi är en tydligt skillnadsgörande faktor för HSP-personers möjligheter att må bra i sina liv.

Resonemanget som inleder det här delkapitlet beskriver ett förhållande mellan ljud, teknik och funktionalitet. I Konserthuset förhöll sig dessa tre faktorer på ett helt annat sätt till varandra. Under den halvtimme jag spenderade där strax innan en konsert med Melissa Horn hördes ljuden av permobil, käpp, kryckor, rullstol och samtal om en hiss. Här var det istället en inte så högljudd teknik som genom att överbrygga funktionsvariationer underlättade för fler individer att ta del av *valt* ljud.

Ovanstående jämförelse utgör ett av samhällets många exempel på hur teknik kan verka både exkluderande och inkluderande, denna gång i förhållande till funktionalitet och ljud.

Det antropocentriska rummet – hur låter döden?

När jag gick ut tidigt på söndagsmorgonen – en av de allra tystaste tiderna, fick äntligen något annat än maskiner och de människor som tillverkat dem ta plats i ljudrummet. Fåglarna. Artrikedomen var dock inte så stor. Den bestod av ett antal kråkfåglar och några duvor. En annan dag hörde jag någon fiskmås. Fåglarna på Avenyn har låtit alla morgnar jag varit ute. Allteftersom morgonen fortskrider tar människoljuden alltmer över. På eftermiddagen hörs inga fåglar alls.

Det var inte bara antalet fågelarter som var begränsat på Avenyn. Förutom fåglar, så såg jag under fältarbetsveckan ett par hundar passera. De var helt tysta. Annars inga andra ickemänskliga djur – inte i levande form. Den levande eller halvt levande växtlighet jag stötte på bestod av träden i allén, blomväxter planterade i krukor samt stympade och manipulerade blomväxter i blomsterhandeln. Allt på ett eller annat sätt kontrollerat av människan.

Tysta, döda djur och växter serverades och beställdes dock på de flesta restauranger. Det pratades också om en del om kött och fisk. Högljudda rop som ”Kött!” och ”Det ska vara kött!” från olika personer for genom gatans ljudrum. På Konsthallen ljöd frasen ”sucking on a hotdog” från en av konstfilmerna. På en av restaurangerna satt jag och stirrade på instruktionsschema över hur en gris bäst bör styckas.

Min slutsats av ovanstående är att det dominerande subjektet på Avenyn är människa, medan normen och det faktiska förhållandet för flertalet icke-mänskliga varelser är att vara död. Och

om inte död, så på annat sätt dominerad av människan. Fåglarna jag nämnde i början av kapitlet utgjorde det enda undantaget jag kunde höra.

Detta är ingen överraskning eller alls nytt under solen. Jag lägger ändå vikt vid att påpeka det för att jag inte vill låta det passera som en självklarhet, utan snarare se det som en extrem situation som dagligen förbises i en tillvaro där exploateringen och objektifieringen av ickemänskliga varelser blivit normaliserad.

Erica Cudworth (2014) nämner just dominans, exploatering och marginalisering som viktiga praktiker i det sociala system hon kallar *antropatriarkatet*, där mänskligt maktutövande över andra arter samverkar med andra komplexa former av dominans som patriarkat, kapitalism och orientalism (s. 28). Alla dessa komponenter återspeglas ovan i Avenyns ljud och icke-ljud.

David Selby skriver i den ekofeministiska texten "Circles of Compassion":

A feminist animal rights theory [...] calls for different ways of knowing and understanding that are intuitive, synthesising and life-loving [...] Sara Ruddick calls for an attitude of 'attentive love' in which the question ever to be asked is 'What are you going through?' (Selby 1995 s.20)

Om vi antar det här perspektivet kräver det ett ifrågasättande av Avenyn som plats och koncept på multipla nivåer.

Hur ska vi kunna vara inkännande i ett asfaltlandskap av död, avgaser, stressade människor, konsumtion i ständig omsättning, kroppar och röster från elbolag och frivilligorganisationer som närmar sig för att kräva vår uppmärksamhet och våra pengar?

Hur ska vi kunna höra svaret på frågan om vad någon annan går igenom genom bruset av ljud - höga liksom lågintensivt enerverande, i ett mischmasch tillsammans med dofter och synintryck som gör sinnlig, känslomässig och social avstängdhet till en nödvändighet (särskilt om du är HSP, vilket i annat fall skulle kunna innebära en resurs vad gäller förmåga till inkännande och empati)?

Och om vi hörde dessa svar och gjorde en rimlig åtgärd - vad skulle det då bli kvar av paradgatan och dess aktiviteter? Av den ständiga jakten på att sätta snurr på ännu mer pengar genom att omsätta ännu fler varor som en blödande jord och dess förgiftade växter, människor och andra djur tvingas leverera från sina kroppar - oavsett om de vill, kan eller orkar?

Köttnormen stod dock inte oemotsagd. På flera ställen efterfrågades, serverades och åts det veganmat. Veganism exkluderar inte dominans och exploatering av växter, men är åtminstone ett försök att ta hänsyn till andra arter än människan, och ett avståndstagande från det våld och förtingligande som människor utövar mot icke-mänskliga djur.

En annan aspekt av veganism i nutidskontext är att den är att den har blivit en möjlighet att marknadsföra nya produkter. Intraaktionen mellan ekonomi och veganism, vad den innebär på gott och ont och hur den kan ses ur ekofeministiska och andra perspektiv är dock ämne för en egen uppsats.

På en av hamburgerrestaurangerna hörde jag någon säga: ”Alltså hur kan folk va’ vegan och sånt? Alltså nej. Du är dum i huvudet.” Detta kan å ena sidan ses som ett bekräftande av köttnormen, en ignorans för icke-mänskliga djurs situation och en stigmatisering av veganism. Å andra sidan kan det ses som ett uttryck för att köttnormen är hotad eftersom den måste försvaras. Även det ovan beskrivna skrikandet om kött kan betraktas på detta viset.

Hur låter gentrifiering?

När forskare pratar om gentrifiering brukar det handla om urbana områden (ofta bostadsområden) som från att ha varit arbetarkvarter genom en statushöjning och förändringsprocess tas över av en klass med större ekonomiskt kapital.

I Göteborg har t.ex. Helena Holgersson (2014) forskat kring gentrifieringen av det gamla industriområdet vid Kvillebäcken genom att promenera tillsammans med aktörer som medverkat till rivningar och nybyggnationer, och på så vis utmana den hegemoniska blicken och idéer om konsensus kring trygghet, värden och önskemål rörande stadsdelen.

Michael Landzelius (2010) skriver om hur Avenyn på 1930-talet började kommersialiseras från att ha kantats av bostadshus med stora innegårdar tillhörande Göteborgs förmögna (s.261). Det första skyltfönstret i den nya andan tillhörde en korsettbutik (s.262).

Avenyn har alltså historiskt varit ett bostadsområde för rika personer. Även idag existerar bostäder på Avenyn, men till allra största delen är det nu en plats för kommers.

När jag beskriver Avenyn som en gentrifierad plats, syftar jag därmed inte på Avenyn som bostadsområde. Jag syftar på skillnaden som kommersiell plats nu jämfört med för femton år sedan, då det gick att gå till Avenyn och ta en billig öl. Genom det upprustningsprojekt jag

nämnde i inledningen, har klass och priser på pubar och restauranger höjts (med undantag för McDonald's och Burger King), vilket attraherar andra kunder. Detta kan ytterst tolkas som ett sätt från Göteborgs Stads sida att tala om vem som är den normativa göteborgaren, vem som är värdig att befolka paradgatan och därmed representera Göteborg. Andra göteborgare trängs genom detta undan och blir just – de Andra.

Hur låter då detta? Följande textpartier är hämtade ur min fältdagbok:

”Jag sitter här, skönt halvdunkelt ljus. Jag får vara ifred. Men känner mig skyldig för att jag sysslar med den här studien. Skrammel från porslin hörs, men dämpat. Mjukt ljudrum. ”Get down on it” hörs ur högtalarna. Jag är nervös över att någon ska se vad jag skriver. Jag tittar ut genom ett litet fönster, känner mig skyddad.”

Teaterkällaren, torsdag 23/11 -2017 mellan kl. 20:00 och 21:00

”Små milda ljud av städning ... harmonisk blandning av prat, musik och porslin.”

Bellora, måndag 27/11 -2017 mellan kl. 07:30 och 09:10

”Lugn musik. Glasklirr. Prat. Glad, lite jazzig musik med piano. Bättre musik än på många andra ställen.”

Mr. P. lördag 25/11 -2017 mellan kl.16:30 och 17:00

"Känner mig helt ifred i fönstret även om teet var dyrt. Dock hör jag fläktljud. Röster. Ljud av städning. Snart stängningsdags, vatten som rinner, röster som diskuterar i vänster öra, andra röster som diskuterar i höger öra, bortanför fläktljuden. [...] Rassel med bestick. [...] Julsånger. Sövande julsånger. Ljudet av en trasa som närmar sig mig."

Espresso house, torsdag 23/11 -2017 mellan 21:00 och 22:00

”Ett hemskt enerverande fläktljud. [...] Fler plågsamma ljud här. Skarpt skrapande från stolar. Skratt. Prassel från någon som tömmer en papperskorg. Skrapljud från sopande. Rörligt ljudrum trots lite folk.”

Burger King, torsdag 23/11 -2017 mellan kl.15:00 och 16:00

Vad jag försöker illustrera med ovanstående exempel, väl medveten om att de är selektivt utplockade från mina egna subjektiva anteckningar, är den skala jag tyckte mig uppleva med avseende på ljudrummet i förhållande till prissättningen eller ”finheten” på restaurangerna. För att vara tydlig, så klassar jag då de tre första exemplen som dyrare ställen, Espresso House som mittemellan i sammanhanget (även om det är dyrt för att vara café) och Burger King som billigt. Alla anteckningar är gjorda under tider då det var relativt lugnt med avseende på folkmängd. Det handlar inte om volym, men just om något slags harmoni och mjukhet respektive konflikt och hårdhet i ljudrummet som genomgående skilde sig.

Tydligt på Burger King, och även på Espresso House, åtminstone vid stängningsdags, var att ljudet av arbete tilläts tränga sig på i rummen. På mer eller mindre alla restauranger jag besökte var framträdande ljudkomponenter arbete, mänskliga röster och musik. Ljudet av maskiner som gjorde kaffe eller te, klirr av glas, skrammel från porslin och bestick var frekventa under veckan. Likaså skratt och prat. Andra mänskliga ljud som harklingar och hostningar förekom också. Ibland någon signal från en mobiltelefon. Skillnaden på de dyrare restaurangerna och hotellen var att arbetsljuden förhöll sig harmoniskt till resten av ljudbilden. Jag vet inte vad det var, men det var som att arbetsljuden bakats in i bakgrunden och bara vissa (enligt mitt omdöme av mer romantisk och mindre påfrestande karaktär) av dem tilläts framträda, som ljudet av glas som klirrar. Det var också som att ljuden på de dyrare ställena gifte sig med varandra, medan jag på billigare restauranger upplevde att de skar sig. Denna iakttagelse innefattar alltså inte bara de exempel jag illustrerar med, utan gick som en genomgående röd tråd genom hela studien.

Hur kan detta tolkas? Jag vet inte vad som låg bakom att ljudet blev som det blev. Tydligt blev i alla fall för mig att den som orienterar sig mot och inom finrummen får, som jag ser det, möjlighet till en bättre hörselupplevelse. Detta illustrerar att ljudexponeringen här blir en fråga om ekonomiska möjligheter och sociokulturell orientering. Om vi även för in ljudkänslighet som intersektion i detta resonemang, får vi en ljudexponeringskarta där olika individer hamnar i olika positioner av utsatthet.

Musiken på flertalet ställen var av det lugnare slaget, i många fall på gränsen till vad jag skulle kalla för hissmusik. Affärerna låg allra närmast detta. Det märktes en viss skillnad i inriktning på de olika restaurangerna och caféerna (även affärerna). Restauranger som låg i anknytning till kulturinstitutionerna spelade piggare, mer livlig musik, medan musiken på andra restauranger var mer sövande. Vissa ställen hade någon speciell musikalisk inriktning.

Atkinson (2007) beskriver hur funktionell musik har använts på olika sätt för att styra beteende (t.ex. konsumtion), i pacificerande syfte och för att exkludera/inkludera olika grupper i offentliga och semi-offentliga utrymmen. Han menar med hänvisning till Foucault att den därför kan ses som en disciplinär teknologi (s. 1911). Hur väl den lyckas förtäljer dock inte historien, men vi skulle kunna tolka musiken på Avenyn som strategisk utifrån detta resonemang. Vi skulle kunna tänka oss att olika målgrupper åkallades genom de olika musiktyperna och att musiken i affärerna möjligtvis syftade till konsumtion genom passivisering.

Frekventa samtalsämnen på caféer och restauranger var mat, dryck, pengar, konsumtion och arbete. Kort sagt en ljudlig representation av det kapitalistiska samhället.

Vanligt var också - speciellt från personalens sida - expertis eller nördande kring olika typer av material på kläder, viner, kafferostningar, snus eller andra njutningsorienterade produkter, något som också tillämpades i dialogen med gästerna och krävde sina svar. Det gick till exempel inte bara att beställa ett glas rött eller vitt vin utan att specificera vad det skulle vara för slag eller ha för karaktär. Detta kräver en viss sorts kulturellt kapital (Bourdieu 1986) - alternativt fantasi och skådespel - för att inte tappa masken och kanske också för att få det en vill ha.

Det pratades mycket om hur trevligt olika saker var. I det nyktra rummet hördes inget som jag skulle klassificera som en öppen konflikt två eller flera personer sinsemellan. Personalen var artig, gästerna likaså. De flesta av dessa rum kändes - åtminstone under nyktra tider - mycket tillrättalagda.

Det ljud som allt som oftast - inte helt oväntat - pockade på min uppmärksamhet, var röster som försökte få mig att konsumera: "Kan jag hjälpa dig?", "Vad är du sugen på?", "Vill ni äta?", "Önskas något mer?" etc. Allt på ett artig sätt - ett slags ljudlig konsumtionshets i fårakläder. Ett överslätande sätt att tala om att tillträdet var villkorat.

Sara Ahmed (2006) beskriver hur vi orienterar oss genom det vi känner till, hur vissa linjer blir lättare att följa eftersom de liksom stigar trampats upp genom att följas flertalet gånger innan. Hon skriver vidare att ens egen orientering beror på hur en själv tidigare orienterat sig och att vissa kroppar tillåts expandera friktionsfritt i vissa rum mer än andra eftersom rummen genom tidigare användning redan är formade efter denna typ av kroppar.

Jag föreställer mig att exkludering fungerar på det här sättet på Avenyns fina restauranger. För det första handlar det om att överhuvudtaget kunna betala för sig. För det andra ska en känna sig behörig till den här typen av rum med dess höga glasdörrar och ibland mycket pampiga exteriörer, klara av att möta en finklädd hovmästare i dörren utan att backa, svara rätt på alla frågor om vindruvor och annat, samt vidare uppföra sig på någorlunda förväntat sätt för att det hela ska bli en behaglig upplevelse.

Gentrifieringen av Avenyn tycks alltså reducera och släta ut det som skaver för den i sammanhanget normativa klassen (även åldern) - genom ljuddämpning av det arbete som måste utföras för att dess konsumtion ska möjliggöras, genom spelandet av "rätt" musik och genom att intraagerande element stöter bort andra grupper.

Hur låter ålder?

De gäster som hördes och rörde sig i Avenyns konsumtionsrum var framför allt vuxna, främst vita, medelålders personer.

På ett av de äldre caféerna var majoriteten av kunderna dock äldre göteborgare (jag grundar detta på dialekt, samtalsämnen och att de flesta av konversationerna att döma verkade vara pensionärer). Här hade samtalen en lite annorlunda karaktär. Det talades om korsord, kultur och sociala problem. Göteborgsassocierade begrepp som *räkor*, *Karl Gerhard*, *historier* och *göteborgshumor* fyllde rummet, liksom ett högljutt knarrande från den gamla toalettdörren. Möjligen fungerade denna plats som en oas där en äldre typ av göteborgsk anda bevarats i en miljö med mycket rivet, nyöppnat, nyrenoverat och där de flesta platser trots lite olika toner, inriktningar och musikstilar till stor del kändes ängsligt neutrala och likriktade.

På middagsrestaurangerna var närvaron av barn i allmänhet närmast obefintlig. På vissa caféer hördes barn lite grand. Vid flera tillfällen då jag såg småbarn satt de dock tysta.

En speciell iakttagelse jag gjorde var när jag på morgonen gick in på ett café som var relativt folktomt. Ett yngre barn med sin förälder var där och fikade. Barnet var relativt tyst. När fler och fler människor kom in i caféet och ljudvolymen höjdes, svarade barnet på detta genom att höja rösten och prata mer och mer. Det kan såklart tolkas på flera sätt, vissa skulle kanske säga att det handlade om oro eller härmning. Jag väljer dock att se det som att barnet försvarade sin plats i ljudrummet allteftersom det successivt blev mer och mer belamrat.

Stadsbibliotekets café utmärkte sig som en motpol till det dominerande (ljud)rummet på Avenyn. Då jag besökte det under dagtid var småbarn med föräldrar en dominerande kategori och tog definitivt upp allra mest plats i ljudrummet - och även det spatials rummet. Jag blev till och med tillfrågad av en förälder med barnvagn om jag inte var på väg att gå snart, trots att jag just hade kommit och inte gjorde några ansatser till att röra mig därifrån. Det var som om jag tycktes ta upp onödig plats när jag inte hade någon barnvagn.

Vid min längsta vistelse på en av de billiga hamburgerrestaurangerna kom ett gäng tonårstjejer in och dominerade ljudrummet totalt. De skrek och skrattade, svor och diskuterade. Jag gissar att detta hade skavt en hel del i många av de mer tillrättalagda rummen.

Ovanstående kan ses som exempel på sociala grupper eller typer av ljud som blev undanträngda, inte tilläts expandera i den dominerande typen av rum. De lyckades istället orientera sig mot andra rum där de kompenserade det hela med att låta desto mera.

Hur låter femininitet?

Här följer ytterligare ett citat från fältdagboken:

"Går längs Avenyn. Hör mest billjud. Sedan går jag upp till Konstmuseet och in genom dörren. Några röster i entrén, men ju längre in jag kommer möts jag av tystnad och kan vandra och stanna ostört under timmar utan att konsumera något mer än årsbiljetten på 40 kr.

Mina steg ekar när jag rör mig mellan våningarna. Ibland någon besökare vars steg ekar jämte mina, de som är där i sällskap växlar då och då några ord med varandra.

Filmer ljuder på medelhög volym på olika ställen i rummen. I utställningen med Rineke Dijkstras fotografier, finns en film med en ung ballerina i St. Petersburg som övar inför en audition. Den innehåller musik och dialog mellan ballerinan och hennes tränare. Jag förstår inte språket, men att döma av ballerinsans ansiktsuttryck i kombination med ljudet, låter det hela för mig som ett entusiastiskt samtal med räknande, skratt, instruktioner, respons och mycket samförstånd mellan lärare och elev (texten till bilden säger att konstverket tar upp olika dimensioner av kontroll: mellan lärare och elev, betraktare och den som blir betraktad o.s.v. vilket såklart också är sant).

En annan film visar en skolflicka som tecknar av en Picasso-målning. I denna film hörs framför allt ljudet av pennans intensiva arbete mot papperet. Medan jag tittar på filmen hör jag museipersonal säga till en besökare att låsa in sin ryggsäck i ett skåp eftersom den är 'lite stor'. Utställningen innefattar också en längre film som ses med hörlurar, där fotografen berättar om sin konst.

Julia Peirones utställning *Girls, girls, girls* innehåller också filmer. Den ena är ett kollage av kvinnor som rör sig med feminint kodade attribut. Det snubblas på höga klackar, darras och skakas, dras i spetsunderkläder och korta kjolar. De rörliga bilderna ackompanjeras av pulserande musik. En annan film som kräver hörlurar för att höra ljudet, visar porträtt av olika kvinnor och flickor, medan en röst namnger varje bild med vad flickorna/kvinnorna gör. En tredje film *Jag är alltid glad* som visar en flickas ansikte med minimala rörelser, ackompanjeras av en röst som säger påståenden som börjar med 'Jag...' och berättar om olika positiva egenskaper, vilka tillsammans konstituerar en individ med orimlig perfektion."

Konstmuseet, tisdag förmiddag 2017-11-21

Tonårstjejerna i tidigare kapitel tog ljudmässig plats genom att inta en billig hamburgerrestaurang med mindre sorterat ljudrum. Här skapade de sig en arena i skydd från vissa av de normer kring klass, genus och ålder som finns på stora delar av Avenyn. På så vis fick de tillfälle att ljudmässigt expandera. Även på Konstmuseet fick kvinnors och flickors ljudliga agens särskilt utrymme, men på ett annat sätt.

Både Konsthallen och Konstmuseet är relativt tysta platser med mycket plats i ljudrummet. De ligger båda på Götaplatsen, som också ofta är en tyst plats med mycket utrymme. Institutionerna har högt till tak. Stora delar av rummen lämnas till tystnad, vilket jag upplever som en lyx i ett annars stökigt stadsrum. Det skulle säkert också potentiellt kunna uppfattas som skrämmande tomhet.

Konsthallen var tyvärr stängd under min fältarbetsperiod. Jag var där en del under mina förstudier, men då oftast för att ta en paus och krypa upp bland kuddarna och titta på en konstfilm med ett stort hav och en båt som långsamt rörde sig.

Konstmuseet var öppet. Det som just nu givits plats i detta ljudutrymme var kvinnor och flickor i konstnärliga verk av kvinnor. På Konstmuseet skapades på så sätt - om än tillfälligt och villkorat av staten och Göteborgs Stad - ett rum på andra villkor än de konsumtionsstyrda, där annat, andra kunde ta plats. Symboliskt skulle det kunna ses som ett

eget rum för kvinnor och inte minst flickor. På insidan av detta egna rum visades det rosa balettrummet i *Marianna (The Fairy Doll)* där den unga ballerinan tränar. Kanske kan även detta ses som hennes egna rum där hon kan göra sin grej.

Ljudet i flera filmer berättar om flickors och kvinnors agens. Ett exempel är den aktiva pennan mot papperet i den i Dijkstras *Ruth Drawing Picasso* som jag refererar till i fältdagboken, ett annat påståendena i Peirones *Waiting for Red Pigtails* som består av rullande fotografier av kvinnor och flickor och en röst som uttalar påståenden om vad de gör - även denna refererad i fältdagboken.

Påståendena i *Waiting for Red Pigtails* innefattar sådant som traditionellt anses passivt och kvinnligt, som "standing with long and new-washed hair" och "wearing a white flower". Att låta den senare typen av påståenden ljuda i en konstfilm på ett museum blir här ett sätt att både teckna detta som aktiviteter och att ge dem betydelse. Då de är feminint kodade manifesteras ett upphöjande av femininitet och ett erkännande och synliggörande av densamma.

Andra exempel bland de ljudande meningarna är av mer tydlig aktiv karaktär som "opening an angry sister" och "dancing with her fingers". Vissa av dem, som "sucking a hotdog", "making the devil's sign" och "reading about the devil" bjuder på en kvalitet som inte passar in i en idealiserad bild av flickor och femininitet.

Meningarna i *Waiting for Red Pigtails* tecknar sammantagna en bild av femininitet och flickskap som komplext och omfattande.

I sin avhandling "Ett flicklaboratorium i valda delar" använder sig Maria Margareta Österholm (2012) av begreppen *gurlesk* och *skevt flickskap* för att analysera flickor i litteraturen.

Gurlesk är myntat av Arielle Greenberg i en kulturecension där det beskrivs som ett hopkok av karneval, burlesk, the Riot Grrls och grotesk (Österholm 2012 s. 98). Syftet med begreppet är att ge namn åt ett fenomen som återfinns i olika konstnärliga uttryck och som innebär "sammangyttringar av femininitet, feminism, äckel, gullighet och överdrift" (s. 101). Det handlar om att göra femininitet fast göra den lite fel, vilket kan förstås som subversivt.

Detta kan appliceras på den sistnämnda gruppen meningar i *Waiting for Red Pigtails*, liksom annat av mer visuell karaktär i Peirones utställning - pastellfärgade hårsnoddar med hårrester,

öppna munnar med karamell eller tuggummi ackompanjerade av flickiga kläder och frisyrier m.m.

Skevteori är en utveckling av queerteori. Med *skev* som begrepp vill forskare vidga det queerteoretiska perspektivet från ett fokus på heteronormativitet, till att utforska och ifrågasätta även andra normativiteter (Österholm 2012 s. 53-58). Ett *skevt flickskap* blir ett sätt att vara flicka på som på olika sätt hamnar utanför normen.

Girls, girls, girls kan tolkas genom dessa glasögon. Utställningen framhäver det som skaver, skevar mot normen – hudutslag och celluliter som träder fram, snubblande, krav på perfektion som inte går att leva upp till - och sätter på så vis normen under lupp.

Peirone använder själv begreppet *skev* i en intervju om sin konst med Sveriges Radio (23.1.2014): "Man ska se bra och snygg ut och bilden av en själv ska vara perfekt. Det är en narcissistisk tid och då är det mer intressant för mig att ta fram när det skevar och det misslyckas."

Att göra vithet och smalhet - och om ett annorlunda rum

Julia Peirone problematiserar den version av normativ femininitet som lite längre ner på Avenyn aktualiseras i reklam, i klädaffärer, hos den normativa kvinnliga restauranggästen o.s.v. genom att visa på otillräcklighet, skam, otyplighet och skevhet relaterat till denna.

Dock görs flickskapet i Peirones och Dijkstras utställningar sammantaget till ett mestadels vitt sådant. Sara Ahmed (2010) problematiserar vad vi sysslar med när vi kallar ett rum för vitt, eftersom de kroppar som inte är vita och ändå passerar där därmed osynliggörs (s.60). Jag vill därför poängtera (också för att göra rättvisa åt konstutställningarna) att alla kroppar som är med inte är vita, men de flesta - särskilt av dem som framhävs mest i utställningarna.

Jag vill också påstå att de flesta flickor och kvinnor, framför allt i Peirones i utställning, har en mycket normativ kroppsbyggnad jämfört med många andra. På sätt och vis är det just idealet som problematiseras genom att denna utställning visar att det skevar och gör ont och genom att skavankerna på den mest normativa sortens kvinnliga kroppar framhävs. Det fokus som används synliggör att det kvinnliga/flickiga idealet inte fungerar i verkligheten, inte för någon. Priset för detta blir trots allt att betydelsen av flicka återskapas som vit och smal samt att bara smärtan hos dem som kommer nära idealet tas i beaktande, medan de som bryter mot

det i större omfattning osynliggörs ett varv till utifrån den nya diskurs som skapas. Judith Butler skriver om betydelseförskjutning som politisk handling:

Man måste fatta självständiga beslut om vad som kommer att leda till en mindre våldsamt framtid, vad som blir en mer öppen befolkningsgrupp, vad som kommer att hjälpa till att uppfylla, i självständiga begrepp, kraven på universalitet och rättvisa som vi försöker förstå i kulturell specificitet och social betydelse. När vi i det sammanhanget skall avgöra riktiga och felaktiga handlingssätt, är det mycket viktigt att fråga: vilka typer av grupp gemenskaper har skapats, och genom vilka uteslutningar och våldsamheter har de skapats? (Butler 2006 s. 222)

De exempel av betydelseförskjutning som Butler tar upp handlar om medborgarskap i Sydafrika respektive nazisternas definition av socialism, så citatet kan tyckas ryckt ur sitt sammanhang. Jag tycker ändå att vi kan låna med oss Butlers fråga.

En av konstens funktioner kan vara just betydelseförskjutning, genom att få oss att ompröva och se saker på nya sätt. I fallet *Girls, girls, girls* konceptualiseras en betydelse av flicka som både reproducerar och utmanar normer. Vithet, kvinnlighet och flickskap görs om, görs rätt men också fel – en betydelseförskjutning har skapats, och en symbolisk grupp gemenskap. Men vem utesluter denna grupp gemenskap? Några möjliga svar är rullstolsburna flickor, flickor med slöja, flickor med större kroppar och icke-binära.

En vithetsnorm fanns även bland de köttsliga personer som rörde sig på Avenyn med undantag av Stadsbiblioteket som tycktes totalt väsensskilt från alla andra rum. Här samsades många fler sorters olika kroppar, åldrar, hudfärger, kulturer och klädstilar, vilket synliggjorde hur homogena och vithetsnormativa de flesta andra rum var.

Vid en konferens vi organiserar deltar fyra svarta feminister. De råkar alla kliva in i rummet samtidigt. Ja, vi lägger märke till sådana ankomster. Det faktum att vi lägger märke till sådana ankomster säger mer om vad som redan förut var på plats än om ”vem” som kommer. (Ahmed 2010, s.58)

En rumslig förflyttning av ens egna ögon från Avenyns restauranger till Stadsbiblioteket synliggör på ett liknande sätt vithetsnormer, men också normer vad gäller ålder, klass, klädstil och sätt att umgås på.

Vita kroppar är bekväma, eftersom de besitter rum som förlänger deras egna former. Kropparna och rummet ”pekar” i riktning mot varandra, utan att det märks eftersom riktningen sammanfaller med utsiktspunktens.

Med andra ord kan vithet fungera som ett slags skapare av offentlig trivsel genom att *låta kroppar breda ut sig i rum som redan tagit deras form.*

(Ahmed 2010, s.59)

Om detta tillsammans med klassprivilegier gäller för Avenyn i sin helhet, så tycktes Stadsbiblioteket skapa ett rum där de som blir de Andra i relation till denna bekvämlighetsgemenskap, fick lite mer expansionsutrymme både i ljudrummet och det spatiala.

På Stadsbiblioteket samexisterade olika typer av gruppkonstellationer - tonårgång, babygänget med föräldrar i caféet som jag tidigare berättat om, kvinnor som studerade i smågrupper, män som spelade schack med varandra.

Vad som bland annat skilde detta ljudrum från det konsumtionsorienterade rummen var att flera av konversationerna handlade om att folk hjälpte varandra, bad om hjälp eller hjälptes åt. Det var bibliotekarier som hjälpte besökare att hitta en bok eller att hantera en dator, studenter som hjälptes åt med grupparbeten, någon som behövde låna min mobiltelefon, privatpersoner och ambulanspersonal som hjälpte någon som kollapsat. Detta var ett tema jag uppfattade som helt frånvarande på till exempel restaurangerna, där det snarare kommunicerades nöjdhet och självtillräcklighet som uppnåddes genom förmågan till konsumtion.

Hur låter natten?

Avenyn en fredag kväll skiljer sig från Avenyn under dagar och vardagkvällar. Det föll sig också naturligt för mig att använda mig av en något annorlunda stil då jag kl. 23-02 utforskade detta rum. Jag promenerade i stort sett konstant. Gata upp och gata ner, in på ställen, ut på ställen, snabba rundor i de olika rummen. På så sätt fick jag en helhetsbild av det geografiska områdets ljudodynamik och hur den successivt förändrades under kvällen.

Det var fullt pådrag av musik och/eller prat på de flesta ställen. Som förväntat ökade ljudvolymen och stöket under kvällens gång.

Park Aveny Hotell & Scandic Rubinen utmärkte sig genom att framför allt fyllas med mycket prat. Särskilt på Park Aveny Hotell var det full röstexpansion som fyllde rummet och dominerade framför musiken.

På pubarna var det tvärtom musiken som hördes mer än pratet. På en sportbar ljud även spel och män som brölade när de spelade.

Ovanstående visar hur det dyraste stället i kontexten skapade mer utrymme att expandera för de röster som intog det, medan rösterna på något mindre exklusiva pubar dränktes av musiken. I det här fallet skapas återigen en klasskillnad. Männerna på sportbaren tog i och för sig lika mycket ljudlig plats ändå, men de var tvungna att skrika högre för att få den. I och med sättet de gjorde det på, tog de plats genom ett görande av maskulinitet, vilket i sin tur skapar genus som skillnad.

På gatan pratades det om allt möjligt. Då och då tog män extra plats i ljudrummet genom att skrika högt. Röster och kroppar som närmade sig mig och ville pådyvla mig en taxi blev också mycket påtagliga.

Till skillnad från i det nyktra rummet, iakttog jag under kvällen två bråk - ett fysiskt mellan två män som slogs med varandra på gatan, och en verbal konflikt mellan vad jag uppfattade som ett kärlekspar, även detta på gatan. En person grät förtvivlat under ett mobilsamtal i en trapp.

En intressant utveckling skedde på Götaplatsen under kvällen. Det var först tomt. Efterhand dök några raggarbilar upp som sladdade och spelade musik som eskalerade till mäktiga volymer. Var det ett performance? En egenhändigt fixad fest? Kanske såg denna grupp individer sin möjlighet att inta ett tomt rum och festa utifrån sina egna idéer till förmån för att anpassa sig till premisserna i de kapitalistiska rummen.

Hur låter maskulinitet?

Som jag tidigare skrivit var de flesta rum på Avenyn under nykter tid mycket tillrättalagda. Även maskuliniteten i sammanhanget tycktes ha en kodex för att passa in i detta.

Maskuliniteten i dagtidens ljudrum manifesterade sig i allmänhet som artigt tal och en del homosocial gemenskap kring sådant som snus, kampsport och solidaritet med Polisen.

Vad gäller det sistnämnda syftar jag på ett tillfälle som utspelade sig under EU-toppmötet, vilket råkade sammanfalla med perioden för mitt uppsatsskrivande. En man i personalen på ett ställe på Avenyn beklagade sig inför sin kollega för att de bara fick ge rabatt till poliserna

som kom in och drack kaffe, när han egentligen hade velat bjuda dem på det för att stötta dem i deras jobb.

Detta kan framstå som en oskyldig position – en arbetare vill bjuda en annan på lite kaffe och solidaritet. Men vad är det som är så speciellt och fantastiskt med just Polisens arbete enligt den här diskursen? Polisen är en av de våldsapparater som patriarkatet ytterst vilar på, vilket visar sig inte minst under demonstrationer och situationer som EU-toppmöten, genom att våldsmonopolet används till att stävja krafter som vill skapa förändring.

Personalens uttalande kan ur detta perspektiv, oavsett grad av välmening, ytterst ses som en ryggdunkning för patriarkatet och dess våldsamma upprätthållande – i form av ett homosocialt stöd.

Vi kan se det som att patriarkatet upprätthålls och återskapas av små och stora agenter i intraaktion, vilket tar sig uttryck i olika former. Det just nämnda uttrycket är ett städat sådant som blivit till i intraaktion med normerna för dagtidens Avenyn – som även innefattar patriarkala diskurser - och kan därmed passera där utan skav.

Föregående kapitel vittnar om hur män på kvällstid och under alkoholberusning tog plats på ett antal mer aggressiva sätt i ljudrummet. Under fredagskvällen var detta tydligt utbrett över hela Avenyn, men redan under vardagkvällar gick det att betrakta detta på lokala platser. Jag illustrerar återigen med hjälp av fältdagboken:

”Gubbe går på och vill prata om min väska. Frågar sedan servitrisen 'hur fan hon kunde hålla ut öl' när hon kommer för att städa. Styr och ställer med hur hon ska moppa [...] hör inte så mycket mer än sin egen röst [...] Någon snubbe som sjunger. Bara snubbar hänger i baren. Kille säger 'ÖÖHHH' [...] Det är ett väldigt gapande på gubben som pratade med mig. [...] Nu är han hos ett annat gäng och snackar, tar över hela spacet. De accepterar det, vet inte varför. Vet inte varför jag gjorde det heller. Han tjarar och tjarar på de två att de ska säga något, hör inte vad. Samtidigt någon poppig musik.”

Pub på Avenyn en vardagkväll

Detta är ett av många exempel på hur maskuliniteten under kvällstid tog ett hänsynslöst uttryck och eventuella uppförandekoder lades åt sidan.

Anne-Lie Steen (2010) skriver om patriarkatet i relation till festlivet på Avenyn och våldtäkter som begås i denna kontext. Hennes läsning av våldtäktsmål visar att en vanlig

berättelse är att kvinnor för att skydda sig från att bli exponerade för okända män, tagit hjälp eller sällskap hem av män de har en yttlig relation till, för att sedan bli utsatta för övergrepp av dessa personer. Kvinnornas upplevelser av att det var deras egna val som ledde till detta, gör att de ofta tar på sig skulden själva. Steen menar dock att det handlar om en situation med dåliga valmöjligheter där kvinnors strategier för att skydda sig inte räckt till.

Vad är det som skapar skillnad på den dagliga och den kvällsliga/nattliga maskuliniteten? Connell (1999) diskuterar förekomsten av olika typer av maskuliniteter. Det skulle kunna vara olika män med olika typer av maskulinitet som är på Avenyn på dagen respektive kvällen. Det kan också vara samma män som gör en annan sorts maskulinitet på dagen än på kvällen. Hur det är med den saken får vi inte reda på i den här uppsatsen. Jag är mer intresserad av hur intraaktionen ser ut och vilka samverkande agenter som gör att det blir som det blir.

De maskulinitetsuttryck som framför allt nådde fram till mig under dagtid kom från personer som arbetade i affärer, på restauranger och caféer. De befann sig alltså i en situation där deras uppförande stod i relation till personlig ekonomi och beroendet av försörjning. Detta skapar speciella förutsättningar för vilka friheter som är möjliga, eller åtminstone värda att ta sig. Det förklarar dock inte varför de män som gästade platserna höll en låg profil – de hördes i allmänhet inte på något sätt som stack ut. Troligt är dock att även andra än personalen på något sätt befann sig inom ramen för en arbetskontext, t.ex. lunch med sina kollegor eller affärsmöte över en kaffe.

Ovanstående faktorer, dagens exponerande ljus och finrummen med sina normer för uppförande, det dämpade ljudrummet, patriarkatet och personer på plats är möjliga agenter som skapade och återskapade den dagtidsnormativa maskuliniteten på Avenyn – en dämpad, artig och "trevlig" kille som vet hur en uppför sig i finrummen.

På kvällen finns det naturligtvis också personal som jobbar och gäster som besöker. Men normen är (även om den delvis luckrats upp) att jobba på vardagar och vara ledig på kvällar och helger. Detta avspeglar sig i hur vi kontextualiserar rummet och situationen på dagar respektive kvällar, vardagar respektive helger.

Fredagkvällens rum blir ett rum för ledighet, ett festrum där andra saker är tillåtna, där normer går mer åt att släppa loss än att hålla igen. Detta, alkohol, eventuellt ighållande av att ta ut svängarna på olika sätt under veckan, nattens mörker och hög musik som skyler över

och dämpar exponering och återigen patriarkatet skulle kunna vara möjliga agenter som intraagerar i den hänsynslösa och högljudda maskulinitet som hördes nattetid på Avenyn.

Hur låter heteronormen?

När det nattliga ljudrummets maskulinitet intraagerade med heteronormativitet, skapades ett antal aggressiva uttryck i ljudrummet. Dessa två aktörer tycktes förstärka varandra.

En man på gatan fällde en kommentar utanför en restaurang om att det är ”fina pojkar där inne - om man är bög” Som mening i sig kan detta uppfattas på olika sätt - som fakta eller ett omdöme, som ett delande av egen erfarenhet eller som ett tips till någon av vännerna han talade till. Med tanke på tonfall och rytmisering uppfattade jag dock kommentaren som att han lite nervöst och genom sarkasm tog avstånd från positionen bög.

En tolkning av detta är att mannen genom avståndstagandet av homosexualitet markerar sin egen heterosexualitet och upprätthåller den heterosexuella matrisen. Bögen görs till den Andre, men synliggörs å andra sidan genom mannens uttalande som en möjlig identitet (jfr. Ambjörnsson 2016 s. 136).

Ett annat, ännu mer aggressivt ljudligt uttryck för homofobi var när en kille låtsasspydde tre gånger och skrek "Flator!" i samband med att två tjejer gick förbi tillsammans.

Ett tredje exempel av ljudande heteronormativitet, var en man som trots invändningar i minst en halvtimme försökte hetero-para två vänner som var ute och festade tillsammans. Liksom exemplet med mannen på vardagkvällen i tidigare kapitlet, praktiserade den här mannen sin egen agenda istället för lyssnande och inkännande.

Dagtidens heteronormativitet var inte aggressiv på samma sätt. Varken queera eller heterosexuella ljuduttryck fångade min uppmärksamhet i särskilt hög grad under dessa timmar. Det kan vara ett tecken på att heteronormen arbetade i det tysta, eller det som jag uppfattade som tystnad i sammanhanget.

I Cathrin Wasshede (2010) ”Skägg och kjol på Avenyn” jämförs tre intervjupersoners positioner utifrån att de är killar som bär kjol. Wasshede menar att ens svängrum för sådana brott mot heteronormen står i relation till vad hon kallar ”heteroskydd”. Som exempel pekar hon på situering, sexuell positionering och maskulinitetsmarkörer som skägg och manlig skjorta. Att bära sin kjol på Avenyn lyfts här som en fördel p.g.a. rummets anonymitet,

medan en bostad i förorten tas upp som en mer utsatt situation, bl.a. eftersom grannar kan ha mer koll på vad en gör i sitt privatliv och koppla homosexuell praktik till klädsel etc.

Utifrån mina iakttagelser av Avenyns gaturum nattetid, skulle jag dock vilja tillägga att det anonyma rummet å andra sidan kan nyttjas till att projicera fördomar och homofobi på okända kroppar utan att behöva ta ansvar för sociala konsekvenser på personlig nivå. Anonymitet kan alltså vara dubbelbottnad i förhållande till homofobi.

Det queeraste jag hörde på Avenyn var under mina förstudier, när jag var på Bio Roy och såg "Thelma" - en thriller med en lesbisk tonårstjej som huvudperson. Här var det återigen en konstnärlig kontext och ett eget rum (och en tid) för det, som möjliggjorde ljudutrymmet för ett annat subjekt än det normativa.

Avslutande diskussion

Mitt syfte var att utforska utrymme och undanträngdhet, makt och normer på Avenyn och Götaplatsen med utgångspunkt i ljudrummet. Jag har därför undersökt hur funktionalitet, art, klass, ålder, genus, ras och sexualitet skapas i ljudrummet, hur ljudrummet skapar dessa ordningar och hur dessa ordningar kan höras. Jag tycker mig på olika sätt ha svarat på mina frågeställningar och följt mitt syfte. Däremot har jag bara kommit med några av många möjliga svar på mina frågor. Det finns tusen, åter tusen alternativa sätt att svara på - vilket fortfarande kan göras. En annan gång.

Det material jag hade att arbeta med i kombination med mina metoder och min öppna forskningsstil har gjort att olika maktordningar har satts under lupp (eller borde jag säga stetoskop?) på ganska skiftande sätt. Jag har därför också fått fram olika sorters information, vilket visar på ljudforskningens många möjligheter.

Då det här har varit ett sätt för mig att prova ett fokus (ljud) i kombination med vissa metoder och frågor, ser jag de olika utfallen som en vinst. Att testa den här typen av forskningsmetod för mina genusstudier och se vad den kan generera har varit minst lika viktigt för mig som de resultat jag fått fram.

Däremot finns det mycket kvar att undersöka. De nedslag jag gjort både vad gäller platser, maktordningar och perspektiv skulle alla kunna ges fördjupade studier var för sig. Eftersom så mycket var nytt för mig och jag hade så mycket att lära och utforska bara vad gäller metoden, känns det på ett sätt som om jag bara har skrapat på ytan. I och för sig är det kanske alltid så under skrivandet av en kandidatuppsats - eller t.o.m. oavsett omfattning på ens forskningsarbete. Det finns alltid mer att upptäcka.

Jag ville göra den här studien därför att jag upplevde ljudet som något som starkt påverkar mig, och för att det var ljud jag spontant tänkte på i första hand vad gäller mina känslomässiga minnen och upplevelser av Avenyn som plats. Min analys har hjälpt mig att få ett visst grepp om vad dessa upplevelser handlar om.

Att studera genom ljudet är väldigt utmanande. Det finns så mycket i det. Vad är viktigast? Hur väljer en fokus och sorterar en vad en vill höra? Jag är inte helt säker på i vilken omfattning jag behärskade ljudrummet som forskningsobjekt. Eller min fältstudie över lag för den delen. Jag upplevde det ibland snarare som att de ägde mig, körde med mig. Detta har

varit en av utmaningarna jag verkligen fått jobba med. Jag hade gärna haft mer tid att träna - då hade jag förmodligen lärt mig lyssna på andra sätt. Jag tror att möjligheterna är oändliga.

Några av mina största insikter handlar om tystnad. Om jag ansåg att tystnad var viktigt innan, har jag nu fått ytterligare perspektiv på vad det kan betyda i ett stadsrum – hur sällsynt det är, men att det ändå i viss mån går att få tillgång till den med rätt nycklar.

Jag har tidigare inte tänkt så mycket på Götaplatsen och Avenyn i relation till varandra (även om det kanske låter som en av de mest uppenbara kopplingarna en kan göra). Efter den här studien ser jag Götaplatsen som en tillflyktsort från Avenyn - både vad gäller ljudet och konsumtionshetsen.

Angående vad jag kom fram till

Både tystnad - eller relativ frånvaro av tröttsamma ljud – och expansionsutrymme i ljudutrymmet, visade sig i min studie vara ett klassprivilegium - eller något en får ta sig, med hjälp av strategier. Ett exempel på det senare är raggabilarna som ockuperade Götaplatsen.

Om uttrycken på det konsumistiska Avenyn utgörs av ett extrakt av normativ art, ålder, hudfärg, sexualitet, genus, funktionalitet och klass, så verkar det åtminstone i nuläget finnas plats för det mindre normativa inom de konstnärligt och kulturellt orienterade rummen. Detta jämte ockupation visade sig vara en möjlighet till ett eget ljudrum för den som inte vill eller inte kan ta stor plats i normrummen. Däremot kan vi alltid diskutera *vem* som får möjlighet att uttrycka icke-normativitet, på vilka och vems villkor. Gatukonst brukar t.ex. inte få vara kvar på Avenyn någon längre tid. Vad är det som är så farligt med den? Och om det icke-normativas existens (som i fallet med de konstnärliga institutionerna) kontrolleras av staten, vad betyder det? Som det låter? Att staten har normbrotten under kontroll? Innebär det också i så fall att de inte är hotfulla och därmed inte kommer att kunna skapa den omfattande förändring som krävs om vi vill rasera de patriarkala strukturerna?

Stadsbiblioteket blir ett något annorlunda fenomen i den här kontexten då det är ett offentligt rum som kostnadsfritt är öppet för verkliga kroppar utan att dessa särskilt ska godkännas och verkar fungera som ett sådant – åtminstone bättre än några andra rum på Avenyn.

Ännu utforskade perspektiv

En aspekt av ljudet på Avenyn som jag tänkte mycket på innan arbetet, men som jag sedan inte arbetade med alls, är demonstrationstågen som vid specifika tillfällen passerar. De utgör ju verkligen en (eller flera) ljudaspekt/er/ för sig själv/a/. Anledningen till att detta föll bort var helt enkelt därför att jag bara studerade de ljud jag kom i kontakt med under fältarbetet.

Demonstrationer var dock aktuellt strax innan mitt uppsatsskrivande tog sin början. En söndagseftermiddag beslutade sig NMR spontant för att marschera längs Avenyn. Hur låter det här görandet av vithet och hur förhåller det sig till andra former av vithetsgörande? Vad innebär ljudet av fascism på Avenyn? Vad gör det med oss och våra kroppar?

Dagen innan denna händelse gick en helt annan typ av demonstration längs Avenyn - mot krigsövningen Aurora som utfördes vid denna tidpunkt. Varje första maj går arbetarrörelsen i sina demonstrationståg, 8 mars den feministiska rörelsen, under försommaren regnbågsparaden. Det anordnas även då och då demonstrationståg relaterade till aktuella händelser i världen. Flera av dem samlar - till skillnad från Avenyns restauranger - fler bruna kroppar än vita.

Ovan nämnda demonstrationståg samlar kollektiva identiteter och hjärtefrågor som hörs och syns i kontrast till den vita medelklassen på Avenyn. Därmed ifrågasätter de den officiella diskursen kring Göteborgaren med stort G, och även den nöjdhet som upprepat görs i restaurangernas och hotellens ljudrum.

Det hade också varit intressant att stanna på en och samma plats på Avenyn och lyssna över längre tid. Att på det viset skaffa sig fördjupad kunskap om vad som pågår där - under dagen, under veckan, kanske till och med ännu längre. Som det blev nu fick jag ett slags potpurri av olika tid- och platskombinationer, samt av stillasittande och gående. Därför vet jag inte hur representativa mina upplevelser är för de olika platserna. Men det var ju inte heller riktigt den sortens objektivitet jag var ute efter.

Ett annat möjligt forskningsuppslag skulle kunna vara att bara gå promenader, som på fredagskvällen då jag var i ständig rörelse. Det intressanta med det sättet och den kvällen var att jag fick en helt annan känsla för ljudrummet som geografisk helhet på Avenyn-Götaplatsen. Eftersom jag rörde mig på det här sättet, gata upp och gata ner med mycket korta besök i de olika rummen på vägen, så kunde jag också uppleva hur ljudet förändrades över hela det geografiska området över tid.

Oväntad kunskap

En anledning till att jag började med en annorlunda rörelsestil under den kväll jag just nämnde var att jag ville ta chansen att uppleva så mycket av Avenyn och Götaplatsen som jag bara kunde under den begränsade tid jag hade på mig att uppleva det tidsgeografiska rummet - som jag visste skulle erbjuda annorlunda kvaliteter än de vardagliga. Jag tror dock inte att jag hade fortsatt så här hela kvällen om jag hade haft bättre möjligheter att låta bli. Inträden och vakter och mycket tyngre press på att prestera socialt vid längre vistelser på pubar, hotell, klubbar och restauranger pressade mig till att röra mig vidare från varje ställe i tid. Genom denna begränsning tvingades jag till överraskningen att upptäcka en helt ny typ av ljudgeografi, som är det närmaste en helhetsuppfattning av Avenyn-Götaplatsens ljudrum jag fick under hela veckan. Dessutom utan att konsumera för ett enda öre under kvällen.

En annan bonus jag fick med det här projektet, var den situerade lärdomen om hur relationen till en plats som Avenyn och dess olika rum kan utvecklas och förändras – genom tid och nya orienteringar. Jag var ju tvungen att gå in i massvis av rum jag inte kände mig bekväm i. Jag trodde inte att denna känsla skulle förändras, men allteftersom tiden gick så gjorde den ändå det, och jag kunde förstå mer och mer vad som kunde vara tjusningen med att ha privilegiet att höra hemma där - som att jag införskaffade mig *inside information*. Huruvida detta är bra eller dåligt kan diskuteras ur olika synvinklar. Det är i alla fall ny kunskap som jag inte hade räknat med att få.

Litteraturlista

- Ahmed, S. (2006) *Queer Phenomenology: Orientations, objects, others*, Durham and London: Duke University Press
- Ahmed, S. (2010) "Vithetens fenomenologi", I: *Tidskrift för genusvetenskap* 2010:1-2, s.47-69
- Ambjörnsson, F. (2016) "Vad är Queer?", Stockholm: Natur&Kultur
- Askin K. m. fl. (2016) *Emotion, Space and Society*, June 2016, Vol. 20
- Atkinson, R. (2007) "Ecology of Sound: An emotional cartography of resonance", I: *Urban Studies*, September 2007, Vol. 44(10), s.1905-1917
- Barad, K. (2003) "Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter", I: *Signs*, vol. 28, 2003, s.801-831
- Berrens, K. (2016) "An emotional cartography of resonance", I: *Emotion, Space and Society*, June 2016, Vol. 20, s.75-81
- Bourdieu, P. (1986) "The Forms of Capital", Marxist Internet Archive (8.11.2017)
<https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
- Butler, J. (2006) *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*, Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Connell, R.W. (1999) *Maskuliniteter*, Göteborg; Daidalos
- Cudworth, Erika (2014) "Beyond speciesism: Intersectionality, critical sociology and the human domination of other animals", I: Taylor, N; Twine, R, *The Rise of Critical Animal Studies: From the margins to the centre. Routledge Advances in Sociology*, New York: Routledge, s. 19-35
- Daffner, C. (2015) "Soundscaping Berlin: Female Agency and Urban Performance in Till Hastreiter's *Status Yo!*", I: *German Studies Review* 38.1, s.97-115
- Doughty, K. m.fl. (2016) "Practices of emotional and affective geographies of sound", I: *Emotion, Space and Society*, June 2016, Vol. 20, s.39-41
- Gallagher, M. (2016) "Sound as affect: Difference, power and spatiality", I: *Emotion, Space and Society*, June 2016, Vol. 20, s.42-48

- Haraway, D. (1988) "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", I: *Feminist Studies*, vol. 14, 1998:3, s. 575-599
- Hedblom, M. m.fl. (2017) "Evaluation of natural sounds in urban greenery: Potential impact for urban nature preservation", *Royal Society Open Science*, 15 February 2017, Vol.4(2):170037
- Holgersson, H (2014) "Challenging the hegemonic gaze on foot: Walk-alongs as a useful method in gentrification research", I: Shortell T; Brown E, *Walking in the European city: Quotian mobility and urban geography*, Farnham: Ashgate, s.207-224
- Landzelius, M. (2010) "Damkorsetter, elektriska rakhyvlar och manliga arkitekters onani", I: Holgersson m.fl. I: *Göteborg utforskat: studier av en stad i förändring*, Göteborg: Glänta produktion, s.261-267
- Selby, D. (1995), "Circles of Compassion: Animals, Race and Gender, I: D. Selby, *EarthKind: A teachers' handbook on Humane Education*, Stoke-on Trent: Trentham Books, s. 17-32
- Steen, A. (2010) "Från ömsesidigt sex till våldtäkt: heterosexuella förhandlingspraktiker i stadens nöjesliv", I: *Göteborg utforskat: studier av en stad i förändring*, Göteborg: Glänta produktion, s.269-274
- Stenbäck, O. (2016) *Den ofrivilliga lyssnaren - möten med butiksmusik*, Göteborg: Göteborgs Universitet
- Wasshede, C. (2010) "Skägg och kjol på Avenyn", I: *Göteborg utforskat: studier av en stad i förändring*, Göteborg: Glänta produktion, s.243-248
- Österholm, M.M. (2012) *Ett flicklaboratorium i valda bitar: skeva flickor i svenskspråkig prosa från 1980 till 2005*, Uppsala: Uppsala Universitet, Årsta: Rosenlarv förlag

Internetkällor

Aron, E. (2018) "The Highly Sensitive Person " (hämtat 6.1.2018)

Hsperson.com

Göteborgs Stad "Plan- och byggprojekt, Centrala Göteborg – Stadsmiljöupprustning Kungsportsavenyen" (hämtat 8.11.2017)

http://goteborg.se/wps/portal/start/byggande--lantmateri-och-planarbete/kommunens-planarbete/plan--och-byggprojekt!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8ffwNvE30wwkpiAJKG-AAjgb6kUD95vEmRu4Ghl4mht4WZk7mBo4-3s7GZt7mZt4-5vrB-IH6UQVF-Vmp2SWZKfqRTn4GlqoGBhYmhvoFuRFVIY6KigCIq5x2/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/#Z7_P1JQ8B1A08HOF0IJQ0QN4V3GQ4

Sveriges Radio (23.1.2014) "Mörka flickporträtt i ny fotobok" (hämtat 5.1.2018)

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=478&artikel=5764630>

* * *

Hur låter det på Avenyn? Vem och vad får egentligen plats i ljudrummet på Göteborgs paradgata och vad kan det betyda?

Hur kan vi lyssna på gentrifiering? Har nattljud ett annat genus än dagljud? Och vart har alla djuren tagit vägen?

Den här uppsatsen tar dig med på en resa till Avenyn och Götaplatsen - längs gatan genom finrummen, via hamburgerrestauranger och konstutställningar. Allt för att sätta olika maktstrukturer under stetoskop.

* * *